

הערות בעניני בורר הנוגע לדף היומי - שיעור 261

I. מהות המלאכה של בורר

(א) עיין בבה"ל (שי"ט - ג ד"ה "לאכול") בשם הישועות יעקב דברירת הפסולת נחשבת כתיקון האוכל וכתב עוד דאפילו במקום שא"א להחשיב האוכל כפסולת גמור דהיינו בשני מיני אוכלים מ"מ חשוב מעורב כיון שעל ידי המין השני שנחשב בעיניו כפסולת ואין כל אחד מזומן ומוכן לשימושו וממילא הברירה היא תיקון משא"כ בערימה

(ב) יש לשאול מהא דמפלה בגדיו מכינים (ט"ז - ט) למה לא נאמר דאית ביה משום איסור ברירה (מ"ז סקמ"ז) וגם ניקוי השיניים והגוף מהפסולת שבהם וכן ניקוי כלים ובגדים וגם סחיטת בגדים ופירות אמאי אין בו משום בורר עיין בשמירת שבת כהלכתה (ג - ה"ה ז) שהביא מהרש"א דמשמע מהשלטי הגבורים (סוף פט"ו זצ"ת) דהכל תלוי בלשון בני אדם אי קרו ליה בורר או לא

(ג) עיין באג"ט (ס"ב) שכתב דלדעת המהרש"ל והסמ"ג כשהאוכל נשאר למעלה זה נקרא בורר ולהיפך מרקד אבל לדעת הר"ח אין חילוק ובורר ביד ומרקד בנפה וכברה

(ד) צריך להיות אוכל מתוך הפסולת וביד ולא לתר ואם חסר אפילו אחת מאלה יש איסור בורר וע"ע בבאר היטב (שי"ט - סק"ז) ובבה"ל (ד"ה "ומניח")

II. אם צריך דוקא פסולת ואוכל (תוספות ט"ד - ד"ה היו)

(א) צעצועי ילדים המונחים בתרעובות אסור לסדרם והניחם במקומם וכן ספרים כלים ובגדים וכדומה המונחים במעורב אסור למינם על מנת לסדרם במקומם ומקור הדין הובא הבה"ל (שי"ט - ג ד"ה היו) דמלאכת בורר הוא מה שבורר מין אחד מחבירו והוא מתקן האוכל ולא כמו שמסתפק הפמ"ג (מ"ז סק"ז) דשתיהם חשיב פסולת וצריך דוקא אוכל ופסולת בתרעובות אמנם כשהוא לוקח כל חפץ הבא לידו דאופן ההיתר ומניחו במקומו מותר (שש"כ ג - ה"ה ר"י) ויש חולקין (שו"ת מחזה אליהו מ"ט ובספר איל משולש דף ק"ה) ועיין באג"מ (ד - ט"ד - י"ז) דמותר לברר סכינים כפות ומזלגות ע"י שיזרקם קודם על השלחן ויפרדו כי הא דשבת (ט"ד. וז"ל קמייסו וצ"ש"י ע"ס) ויש חולקים שהיתה הזרקה בדרך הגשה לאורחים ואין בו צורת ברירה ועוד שהגיש לפניהם לאכול לא לתר הוא טפי דרך אכילה (ספר איל משולש דף ק"ז בשם רב אלישיב) ועוד סניף להתיר משום תרעובות זמנית (שו"ת מהרש"ג ב - ל"ז) ומ"מ בשמחה כמו שלום זכור יש הזהרה גדולה שלא למיין המאכלים המעורבים ובצעצועי ילדים ליתנם בקופסא גדולה בשבת ולאחר שבת יניחם במקומם בסדר ואפשר יש להתיר ע"י נכרי שהוא רק ספק דרבנן (עיין לקמן) ואולי יש להתיר ע"י קטן וצ"ע

(ב) להפריד הפסולת בהפח האשפה (recycling) עיין בשביתת השבת (מרקד סקמ"ג) שהביא הפמ"ג (מ"ז שי"ט - סק"י) דפסולת מפסולת כגון הקמחים מהשמרים לא שייך בורר והקשה עליו מהירושלמי שהמנפה את המוץ חייב משום בורר ועיין בספר איל משולש (ט - ה"ה ט"ז וע"ח) בשם רב אלישיב דפסולת רגילה המעורבת בפסולת שיש בה קדושת שביעית אסור להפרידם כדי לזרוק פסולת הרגילה בפח אשפה דסוף סוף אינו זורקה לאיבוד ודוקא כשמיד הולך לאיבוד כמו במסננת בסינק (sink strainer) אבל לא כשבורר לכלי ע"מ לזרוק אח"כ למקום אחר ואפשר דתליא במחלוקת הרדב"ז והדרישה בסוחט לתוך קדירה ריקה ע"מ ליתנה אח"כ לתבשיל (מ"ב ע"ב - סק"ה ובשער הציון כ"ג) אם יש בו חיוב חטאת ועיין באג"מ (ד - ט"ד - ז) דאין איסור בורר במסננת שבסינק משום דלא נעשה שום מעשה סינון ולא נתנו כדי להסתנן ולא משום הטעם של פסולת מתוך פסולת ועיין בשש"כ (י"ז - ה"ה מ"ז) שכתב בשם הרש"א להתיר המסננת שבסינק משום שהוא רק שלא יסתם הסינק וגם מטעם השלטי גבורים (סוף ט"ז) דמתחשבים במה שנקרא בעיני הבריות בשם ברירה ולא מטעם דאין בורר בשני מיני פסולת ושמעתי מרב משה שטערן אב"ד מדעברעצין דיש איסור in recycling אמנם שמעתי מרב טובי' גולדשטיין ורב ש.ז. ברוין דמותר משום דהולך לאיבוד ומ"מ אפשר יש להתיר באופן דכל הבא לידו ולא

דרך מיון ועיין בט"ז (שי"ט - סק"ז) ובשפת אמת (שנת ע"ד) ואם אינו מעורב ודאי מותר

III. לכן אסור להשתין בכלי שיש בתוכו מסננת דאם יהא נמצא בתוכו אבן בודקים האבן לדעת אופן הרפואה ואף בשניהם פסולת מ"מ הרי רוצה וצריך האבנים והעצה להשתין בתוך כלי רגיל בשבת ולאחר שבת יתנו לתוך כלי בהמסננת ויש לסמוך על המג"א (ש"ס - סק"ו) דכל זמן שהוא בידו מותר לטלטלו למקום אחר ואין חשש של מוקצה

IV. Straining Spoon עיין באג"מ (ד - ע"ד - ח - ז) דדוקא אם כוונתו למעט המשקה שרי כמו דשריקא טוויא ע"פ גירסת התוספות (ק"ט) אבל להוציא כל המים אסור וכ"ש ע"י נכרי אין להתמיר באופן שמתכוין שנשאר מים אם האוכל ועיין בספר הלכות שבת מרב שמעון Eider (צסוף הספר דף י"ט - אות ג)

V. כל דבר שהוא מחלוקת בין הפוסקים די"א דאפילו אינו שבות מותר לומר לנכרי לעשותו כגון בקולף פירות לבו ביום (לר"ח ע"ד) ובדברים גדולים (לאור שמח ח - י"א) ובדבר לח (בה"ל שי"ט - ד ד"ה הנזיר) ובערימה (בה"ל שי"ט - ג ד"ה לאכול) ובתערובת זמנית (שו"ת מהרש"ג ח - ל"ז) ובתערובת במקום קבוע (שש"כ ג - הערה ק"ז) ובתערובת טבעית (בה"ל שי"ט - ד ד"ה מתוך) עיין בספר כלכלת שבת (צסוף דיני אמייה לנכרי)

VI. הבורר עצם מהדגים להראות אחד מהתלמידים האיסור של בורר לאלתר שזה נקרא בורר פסולת מתוך אוכל כתב בספר מאור השבת (תפ"ז) בשם הגרשז"א דאסור

VII. הבורר ליפוי השלחן בכלים נאים שפיר נראה דמותר כיון שהיפוי נעשה לאלתר (שס דף תפ"ו)

VIII. קאלאשן שמעורב בישיבה בחדר הבגדים עיין באג"מ (ד - ע"ד - י"ז - י"ז נזיר) דיכול לעשות עצה זו היינו ליקחהו דרך התעסקות עד שימצא את הבגד שצריך אבל לא באופן הניכר שכוונתו לברור וכן בספרים שאין שמו כתוב מאחוריו או שיש שם חושך

IX. נטילת הפסולת אם האוכל בבת אחת

(א) **עיין במ"ב** (סקני"ה וס"ז) דאם שפך ביחד אם השומן גם מקצת מן הרוטב שרי כהט"ז (סקי"ג) וע"ע בחזו"א (ל"ג ד"ה מ"ז וי"ד) שחלק על המ"ב משום דסוף כל סוף נתקן האוכל ויש לחקור בסיבת ההיתר של המ"ב אם $\frac{1}{c}$ משום שהפסולת והאוכל נשארים בתערובות או דלמא $\frac{1}{c}$ משום דאין דרך ברירה לברור הפסולת והאוכל יחד ונפק"מ באופן שהוא נוטל חתיכת בצל שהוא אינו רוצה לאכול אם מעט תפוח אדמה שהוא רוצה לאכול לטעם השני דאין דרך ברירה לברור האוכל והפסולת יחד שרי ולטעם הראשון יש לאסור משום שאינו עומד בתערובות אחד אחר הכרירה ויש תיקון באוכל הנשאר

(ב) **לכן כיון שיש מחלוקת בין המ"ב ודעימיה והפמ"ג והחזו"א ודעימיה וכמדומני דסמכינן על המשנה ברורה (ולפענ"ד צ"ע בדבר) מ"מ נכון ליזהר שלא להתיר יותר ממה שהתיר המ"ב והט"ז שרק בתערובת מגע כגון שומן על הרוטב וסמעטענע ע"פ החלב ותערובת טבעית כגון עצמות דגים ותערובת בדבר לח כגון זכוב במשקה וכן תערובת במחזור כגון גרעין שנמצא בתוך הפרי יש להתיר עפ"י המ"ב לברור פסולת עם מעט אוכל אבל בתערובת גמורה כגון הסירת חתיכת בצל וכדומה מהתבשיל והוא באופן שהוא בורר מן התורה אין להתיר אפילו לאלתר וכ"ש לבו ביום כמו שכתבו האחרונים הנ"ל אמנם שמעתי מהגאון רב מנשה קליין שיש להתיר בכל אופן שניטל אוכל ופסולת יחד אפילו בתערובת גמורה ודוקא לאלתר וצ"ע**

X. Water Filter מותר להשתמש בברז מים שעל פיו מתקנת מסננת (שי"ט - י) ואפשר גם להמקפידים משום שלא נראה לעינים כלל שום ערבוב לכן מסתבר דשפיר שרי (שש"כ ג - הערה קס"ג) ועיין בה"ל (שס)

נפסם לאלו נשאית אלו ר' אליעזר ליפא ב"ר יעקב ארזי ע"ה ואלו אורח' באשה רחל ב"ר גרשון מן'ק הע"ק הכפן ע"ה